

Inno Tähismaa, Võrumaa Teataja 11.01.:

Mul on küsimus minister Jaanus Tamkivile seoses Haanja looduspargi Tallikõsõ sihtkaitsevööndi loomisega.

Olin laupäeval Haanja rahvamajas koosolekul, kus maaomanikud palusid pisarsilmil, et nende maid ei voetaks neilt ära, ehk ei kantaks sihtkaitsevööndi alla, mis hävitab nende perede aastasade pikkused traditsioonid ja tegevused. Paluti mingitki kompromissi. Keskkonnaameti esindajad ei teinud neid kuulmagi, vaid ütlesid, et nii on vaja ja jutul lopp. Meenutas 1950ndaid aastaid, Stalini aja lõpuaastaid, kus samuti inimeste huvidest teerulliga üle sõideti. Miks nii lastakse teha? Kohal oli Riigikogu keskkonnakomisjoni liige Mart Jüssi, kes oli samuti hämmingus, küsides, et kuidas need taimeliigid said aastal 2010 seal olemas olla, kui poleks olnud sellist inimtegevust, mida tahetakse nüüd üldse likvideerida.

Kas tõesti valitsus on asunud Eesti äärealade inimeste niigi rasket elu sedasi hävitama? Miks ja kellele see vajalik on?

Keskkonnaamet 12.01.:

On teada ja tuntud tõde, et loodus ei tunne riigipiire. Seetõttu arvestatakse looduskaitse korraldamisel nii Eestimaal kehtivaid kui rahvusvahelisi kohustusi. Kohustused oleme võtnud endale nii Euroopa Liidu kui ka erinevate rahvusvaheliste konventsioonide liikmeks astudes. Loodus ei jälgi ka maaomandi vormi ning seetõttu ei saa seda kaitstes arvestada kinnisasja piiridega, vaid saame lähtuda kaitstavatest väärtustest ja nende paiknemisest. Haanjas toimuva eeskirja muutmise käigus on ülalmainitud printsiipe jälgitud - piirkondades kus kaitseväärtused on suured, on tehtud ettepanek proportsionaalsete kaitsemeetmete kehtestamiseks ning piirkondades, kus kaitseväärtused on väiksemad, on tehtud ettepanek piirangute leevendamiseks. Nii näiteks lubatakse metsades (eriti kuusikutes) väikeseid lageraie lanke, mis praegu kehtiva eeskirjaga on keelatud. Seega tekivad enamikul kaitseala metsaomanikel paremad metsamajandamise võimalused.

Haanja looduspargi uue kaitse-eeskirja eelnou järgi on Haanja looduspargi kogupindala 16 950 ha, millest sihtkaitsevööndid kui haruldaste elustikurühmade tuumikalad moodustavad 7 %. Hetkel on rangelt kaitstava ala osakaal Haanja looduspargis 4%.

Tallikõsõ sihtkaitsevööndi loomise peamiseks põhjuseks on seal asuvad väärtuslikud metsakooslused. Neile lisanduvad mitmed kaitsealused liigid (väike-konnakotkas, apteegikaan, must-toonekurg, laanerähn, kanakull, jne). Tallikõsõ sihtkaitsevööndi kogupindala oli algselt 336 ha. Eelnõu menetlemise käigus on korraldatud mitmeid koosolekuid, et tutvustada maaomanikele ja teistele huvigruppidele alal esinevaid väärtuseid, põhjendada kavandatavaid muudatusi ning leida ühiselt optimaalseid lahendusi loodusväärtuse kaitse ja huvitatud osapoolte seisukohast. Selle tulemusel on erinevate kompromisslahenduste otsimisel sihtkaitsevööndi pindala vähendatud kuni 306,3 hektarini, millest 175,5 ha (62%) asub eramaal ja 130,8 ha riigimaal. Kuna antud sihtkaitsevööndi peamine oluline kaitse eesmärk on metsakooslused, siis kõige suuremaks ohuteguriks on erinevad raied. Piiranguvööndi režiimis saab looduskaitsealuse alusel keelata üksnes uuendusraiet, kuid mitte hooldusraieid, mistõttu ainukeseks lahenduseks väärtuslike metsakoosluste kaitseks on sihtkaitsevööndi režiim. Mitmete koosolekute käigus on tutvustatud maaomanikele ka erinevaid riigi kompensatsioonimehhanisme. Piiranguvööndi kaitsekorra puhul on Natura metsatoetuse määr 940 kr/hektariilt, sihtkaitsevööndi puhul 1720 kr /hektariilt igaaastaselt.

Kaitstavad väärtused on metsadesse tekkinud tänu metsaomanike säästvale tegevusele ja headele looduslikele tingimustele. Keskkonnaamet tänab metsaomanikke nende väärtuste hoidmise eest. Tahame väärtuste kaitsmise nimel maaomanikega selles suunas koostööd jätkata ja otsime võimalusi, mis kindlustaks väärtustele vastava kompensatsiooni.

Kokkuvõtteks saab tõdeda, et kaitsealal tervikuna maaomanike võimalused piiranguvööndis oma metsa majandada paranevad ja samas saavad ka eriti väärtuslikud metsaosad kindlama kaitse. Jätkame koos maaomanikega parimate lahenduste otsimist, mis tagaksid nii piirkonna esinduslike

loodusväärtuste säilimise kui ka Haanja elanike jätkusuutliku elulaadi säilimise.

Inno Tähismaa, Võrumaa Teataja 12.01.:

Mis puudutab raieid neis piiranguvööndites, miks pole tehtud ettepanekut kohendada seadust nõnda, et saaks ka piiranguvööndites tagada teatud metsakoosluste säilumine, näiteks kontrollitud hooldusraiega. Küsimus on selles, et inimesed tahaks ehk veidi omale küttepuid teha ja viglavart metsast tuua, seda aga sihtkaitsevöönd ei võimalda. Nagu see on aastasadu toiminud, ilma metsa kahjustamata. Palun loetleda ka kõik kaitstavad liigid, mille tõttu on vajalik luua Tallikõsõ sihtkaitsevöönd. Ja kuidas need liigid seni said seal eksisteerida, ilma sihtkaitsevööndita?

Keskkonnaamet 13.01.:

Olete viidanud oma küsimuses probleemile, et maaomanik ei tohi oma sihtkaitsevööndis asuvast metsast küttepuid ega viglavart teha. Täpsustame, et sihtkaitsevööndis on keelatud ainult majandustegevus. Metsa kõrvalkasutus (vigla-, reharvarre toomine oma tarbeks, marjade ja seente korjamine, puuokste korjamine jne) on lubatud kogu looduspargis, olenemata vööndist. Probleem on metsaomanikule küttepuude tegemine, viimane on majandustegevus ja sihtkaitsevööndis keelatud. Samas kui paigutaksime antud ala piiranguvööndisse ning lubaksime seal maaomaniku poolt soovitud mahus hooldusraiet, siis kahjustaks see kaitse eesmärki. Regulaarne puidu väljavedu elupaikadest, mõjutab neid negatiivselt. Mõeldav on ehk kümnekonna tm puidu raie 10 aasta jooksul nendelt aladelt, kuid see ei rahulda selgelt maaomanike küttepuude vajadust (10 tm aastas). Seetõttu on oluline antud alad paigutada sihtkaitsevööndi režiimi.

Juhite tähelepanu ka asjaolule, et piiranguvööndis võiks raie reguleerimine olla paindlikum, kuid praegune seadusandlus seda ei võimalda. Vastavat teemat on keskkonnaministeeriumiga arutatud, kuid et sellest lähtuda, peab eelkõige seadusandja vastava muudatuse seadustesse tegema.

Tallikõsõ sihtkaitsevööndi alal on registreeritud järgmised kaitstavad liigid:

I kaitsekategooria: must-toonekurg (toitumisala), väike-konnakotkas;

II kaitsekategooria: apteegikaan, laanerähn, kanakull;

III kaitsekategooria: laanepüü, händkakk, kodukakk, hännak-rabakiil, suur-rabakiil, tõmmuujur, ungrukold, sulgjas õhik, kuradi sõrmkäpp, balti sõrmkäpp, tähk-rapuntsel, kahkjaspunane-sõrmkäpp, musträhn, värbkakk, roo-loorkull, hiireviu.

Juhime veelkord tähelepanu, et tänapäeva loodushoiu peamiseks eesmärgiks on elurikkuse ehk loodusliku mitmekesisuse kaitse, mida korraldatakse peamiselt elupaikade (koosluste) tasemel. Euroopas kaitset vajavad elupaigatüübid on loetletud Euroopa nõukogu direktiivis 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta. Liigid, kes vajavad Tallikõsõ sihtkaitsevööndis sihipärast kaitset on ennekõike vanadest metsadest sõltuvad liigid (laanerähn, musträhn, väike-konnakotkas, sulgjas õhik, händkakk), kuid Tallikõsõ sihtkaitsevööndi juures palume mitte ületähtsustada kaitsealuste liikide temaatikat, sest ennekõike on tegemist metsaelupaikade kaitseks loodud alaga.

Nimetatud väärtused on säilinud mitmete asjaolude kokkulangemise tõttu. Esiteks on soosinud seda antud ala looduslik asend (raske ligipääsetavus), mis tänase tehnoloogia juures ei ole enam probleem, teisalt maaomanike vähene huvi metsade majandamiseks senini, millele lisandub seadusejärgne võimalus raietegevus peatada kuni kaitse-eeskirja valmimiseni (2 metsateatist Tallikõsõ sihtkaitsevööndis on peatatud). Samas on maaomanikud korduvalt ja selgelt väljendanud, et nad soovivad metsa majandada.